26.1.2023

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

VNS 15/2022 VP

Lausunto koskien valtioneuvoston selontekoa kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030 - Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa (KISS2030)

SLC kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta. Lausunnossa esitetään lyhyesti asian tausta ja sopeutumissuunnitelman vaikutuksista maa- ja metsätalouteen. SLC:n päähuomioita ovat:

- Sopeutumissuunnitelma tukee pääosin maa- ja metsätalouden sopeutumista ja on pääosin linjassa aikaisemmin hyväksyttyjen politiikkatoimien ja käytänteiden kanssa.
- Maatalouden harjoittamisen toimintaedellytysten säilyttämistä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja omaisuudensuojaa olisi tarpeellista painottaa suunnitelmassa enemmän.

Tausta

Selonteossa esitetään suunnitelma kansallisesta sopeutumisesta ilmastonmuutoksen vaikutuksiin Suomessa vuosille 2023–2030. Suunnitelma on jatkoa jo aikaisemmin aloitetulle kansalliselle sopeutumistyölle, jonka lisäksi se tulee kattamaan EU:n sopeutumisstrategian toteutuksen kansallisella tasolla.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat jo läsnä Suomessa ja ne tulevat lisääntymään tulevaisuudessa hillintätoimista huolimatta. Vaikka Suomen suorat toimet ilmastonmuutoksen hillintään ovat globaalilta vaikutukseltaan suhteellisen pienet, voidaan sopeutuksella kuitenkin valmistautua ilmastonmuutoksen riskeihin ja mahdollisiin hyötyihin. Muuttuva ilmasto lisää myös maa- ja metsätalouden riskejä, joista osa on vielä tuntemattomia.

KISS2030:n visio *Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa* on kannatettava, ja sen kolmessa päämärässä esitetään tahtotilaa, kykyjä ja keinoja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi. Päämääriä ovat 1) *vahva tahto sopeutua ilmastonmuutokseen*, 2) *tehokkaat keinot riskien arvioimiseksi, ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi* sekä 3) *kyky riskien ennaltaehkäisyyn, varautumiseen ja hallintaan*. Suunnitelman toimet velvoittavat pääosin viranomaisia. Monet toimenpiteistä ovat hyvin yleisellä tasolla.

Maa- ja metsätaloutta koskevat kommentit

KISS2030:n päämäärien saavuttamiseksi on asetettu 24 tavoitetta toimenpiteineen, jotka on jaettu 10 teemaan. Teemoista kaksi on keskeisimpiä maa- ja metsätaloudelle: Teema 3 *Ruoka- ja ravitsemusturva* sekä Teema 5 *Uusiutuvien luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus, luontopohjaiset ratkaisut sekä kuivuusriskien hallinta*. Maa- ja metsätaloudessa on mahdollista tehdä toimia, joilla on

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

vaikutuksia sekä ilmastonmuutoksen hillintään että siihen sopeutumiseen. Suunnitelman talousvaikutusten arviointi on edelleen suppea lausuntokierroksen kritiikistä seuranneista pienistä muutoksista huolimatta, ja niitä olisi hyvä olla tarkemmin kirjattuna maa- ja metsätaloudenkin osalta.

Suomen metsien terveydentila on säilynyt toistaiseksi pääasiallisesti hyvänä, mutta tuhoriskit kasvavat ilmastonmuutoksen edetessä. Talvi- ja routakauden lyhentyminen tulevat aiheuttamaan myös haasteita puukorjuulle, eikä näitä haasteita ole juurikaan huomioitu suunnitelmassa. Vastikään päivitetty Kansallinen metsästrategia 2030 toimii hyvänä perustana metsien sopeutumiselle ilmastonmuutokseen. Keskeistä talousmetsien ilmastokestävyydessä on metsien kasvuun ja terveyteen sekä monipuoliseen ja paikkasidonnaiseen metsänhoitoon panostaminen.

SLC pitää hyvänä perustana sopeutumissuunnitelman painottamaa metsien elinvoimaisuutta ja monimuotoisuutta. Suunnitelma huomioi mm. uuden metsien kannustejärjestelmän (Metka), päivittyvät metsänhoidon suositukset, puuntaimien siemenviljelyn perustamisohjelman täytäntöönpanon, vapaaehtoiset suojeluohjelmat ja metsänomistajien neuvonnan. Nämä tukevat yksityismetsien sopeutumista ilmastonmuutokseen. Hirvieläintuhot, jotka ovat myös kytköksissä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, tulisi huomioida suunnitelmassa paremmin.

Ilmaston lämpenemisellä on myös positiivisia vaikutuksia metsiin; lisääntyvä lämpösumma ja hiilidioksidin määrä kiihdyttävät metsien kasvua. Mikäli ilmastonmuutoksen negatiiviset abioottiset ja bioottiset vaikutukset metsien terveyteen ja puunkorjuun mahdollisuuksiin sekä muut tekijät eivät kumoa metsien kasvun voimistumisen vaikutusta, on positiivinen nettovaikutus metsien kasvuun mahdollinen. Tähän liittyy epävarmuuksia, mutta lisääntynyt kasvu mahdollistaisi markkinavetoisten hakkuiden toteuttamisen.

SLC pitää tärkeänä tavoitteena maatalouden ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaedellytysten kehittämistä (tavoite 4). Tärkeä tavoite (22) on myös sää- ja ilmastonmuutosriskeihin liittyvän tietopohjan ja sen saatavuuden vahvistaminen loppukäyttäjille, esimerkiksi maanviljelijöille. Suunnitelmassa tavoitellaan myös ilmastokestävän ruoan tarjonnan ja kulutuksen edistämistä (tavoite 5), minkä toteutuksessa on vältettävä aiheuttamatta haittaa maataloustuottajille. Osa suunnitelman toimista kytkeytyy myös EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan (CAP), mikä tulee vaatimaan yhteensovittamista.

Monet suunnitelmassa olevista luonnon moninaisuuteen ja maankäyttöön liittyvistä toimenpiteistä tulevat vaikuttamaan yksityisomisteisiin alueisiin (mm. 8.3, 10.2, 10.3, 11.1, 11.2, 11.3). SLC haluaakin painottaa omaisuudensuojan merkitystä näiden toimenpiteiden kohdalla, sillä tällä hetkellä omaisuudensuojaa ei tuoda suunnitelmassa riittävästi esille. Suunnitelmassa todetaan, että ilmaston muutoksen vaikutukset luontoon voivat olla niin suuria, että sopeutuva ja muutosten ennakointiin perustuva suojelualueverkoston kehittäminen ja hoito ovat tarpeen. Jo tällä hetkellä ennakoivat kaavoitukset aiheuttavat kohtuuttomia rajoituksia metsätaloudelle, mikä tulisi huomioida suunnitelmassa. Toimenpiteessä 8.3 esitetään ekologisten käytävien maakunnallista kartoittamista, joihin liittyviä ongelmia maa- ja metsätalouden harjoittamisen ja omaisuudensuojan kannalta on todettu esimerkiksi kaavoitus- ja rakennuslain päivityksen aikana. Suojelualueiden lisäksi ilmastonmuutoksen aiheuttama uhka luonnon monimuotoisuudelle huomioidaan muussa alueiden ja luonnonvarojen käytön yhteydessä. Vaikka monet toimista ovat periaatteellisella tasolla kannatettavia, on niiden yhteydessä varmistettava omaisuudensuojan toteutuminen, mikä olisi hyvä tuoda jo suunnitelmassa esille.

Luonnonsuojelun yhtenä haasteena tulee olemaan pitkäaikaisen rahoituksen riittävyys yksityismaiden vapaaehtoisen suojelun ohjelmissa (METSO ja Helmi). Tuloksekas toimeenpano edellyttää lisärahoitusta. SLC pitää tärkeänä, että rahoitus turvataan. Tärkeää on myös talousmetsien luonnonhoidon ylläpito, joka onkin huomioitu osana suunnitelman toimenpiteitä (toimenpiteet 10.1 ja 10.2).

Suunnitelman mukaan on tarkoitus parantaa eri hallinnonalojen luonnon monimuotoisuutta koskevien sopeutumistoimenpiteiden politiikkajohdonmukaisuutta (toimenpide 11.5), mikä toivottavasti tulee tulevaisuudessa vähentämään eri politiikkapapereiden tavoitteiden ristiriitaisuuksia.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0

Valuma-aluekohtaisessa suunnittelussa tulisi varoa rajoitteiden muodostumista maa- ja metsätalouden harjoittamiselle, mikä olisi syytä nostaa suunnitelmassa esille.

Suunnitelmassa nostetaan esille ilmastonmuutoksen kansainväliset psykologiset heijastukset, joissa keskeisiä ovat tiedotusvälineiden vaikutukset. Maa- ja metsätalouden osalta olisi oleellista viestiä elinkeinojen positiivisesta ilmastotyöstä syyllistämisen sijaan myös ilmastonmuutoksen sopeutumisen kohdalla.

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.

Viktor Harvio
Metsäasiamies

Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn (09) 586 0460, fax (09) 694 1358
www.slc.fi, fornamn.efternamn@slc.fi
Hemort: Helsingfors, FO-nummer 0215327-0